

Vyšel sborník *Bohemia centralis* 39 věnovaný přírodě a historii pražské obory Hvězda

V r. 2025 opět vyšel svazek sborníku *Bohemia centralis*, vydávaného Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, regionálním pracovištěm pro Střední Čechy. Svazek č. 39 je věnován přírodní památce Obora Hvězda. Tento park, který se řadí mezi nejnavštěvovanější v Praze, je rovněž biologicky velmi cenným prostorem a ve sborníku se dočtete množství informací o různých skupinách živočichů, rostlin i hub zde se vyskytujících, i o historii jejich zkoumání a historii obory Hvězda jako takové.

Historička Sylva Dobalová provede čtenáře bohatou minulostí obory od jejího založení v 16. století. Dočtete se, jak se dubový les Malejov pod správou břevnovského kláštera stal císařskou oborou Habsburků, jak byla tato obora napříč dějinami ničena a opět opravována, milována jako místo k lovu i významně vytěžována. V r. 1918 přechází pod Kancelář prezidenta republiky a po druhé světové válce se ocitá ve správě hlavního města Prahy. V současnosti je jedním z nejoblíbenějších míst pro rekreaci v hlavním městě.

O historii, tentokrát však z pohledu vegetace, píše i kolektiv autorů pod vedením Jeňyky Hofmeistera. Popisují, jak se z lesního ostrova v odlesněné krajině stal lesní ostrov v krajině zastavěné a jak se vyvíjel v historii stav lesa, kde většina stromů je v současnosti starší než 150 let. V neposlední řadě zmiňují, jaké dominantní druhy dřevin se v různých částech obory nacházejí, a navrhují, jakým způsobem se starat o rozdílné lesní biotopy pokrývající území této přírodní památky.

Botanik Jiří Hadínek ve svém článku představuje seznam 725 taxonů cévnatých rostlin, které byly na území obory zjištěny od konce 18. století, přičemž nemalý podíl zaznamenal během inventarizačního průzkumu mezi lety 2017–23. I díky jeho práci tak nyní obora Hvězda drží primát v dokumentované druhové bohatosti cévnatých rostlin mezi pražskými chráněnými územími. Rovněž zmiňuje množství druhů pro oboru vyhynulých a nezhvěstných a do hloubky popisuje stav druhů ochranně významných.

Lichenologové Zdeněk Palice a Jiří Malíček zakončují botanickou sekci sborníku článkem o lišejnících. Během průzkumu jich zde odhalili celkem 173 druhů, přičemž převládají epifyty, ale cennými jsou i společenstva na pískovcích a opukách. Vůbec poprvé v České republice zde byly nalezeny druhy artonie *Arthonia ligniaria*, bradavkovička *Thelidium* cf. *subabsconditum*, bradavnice *Verrucaria* cf. *inaspecta*, *V. inornata* a *V. cf. pilosoides*, a několik objevených druhů je zřejmě dokonce dosud pro vědu nepopsaných. V porovnání s historií je zmíněn naopak úbytek makrolišejníků citlivých na stav ovzduší a míru eutrofizace. V současnosti však můžeme sledovat postupný návrat řady z nich.

Bohemia centralis

39

Praha 2025

O houbách informuje mykolog Martin Kříž. Během svého průzkumu v r. 2020 odhalil na území obory 327 druhů makromycet. Po připočtení dalších druhů zaznamenaných autorem a dalšími mykology v následujících letech a druhů v historii zjištěných přesahuje počet taxonů významně číslo 500, což Hvězdu vyzdvihuje jako jednu z mykologicky nejprozkoumanějších lokalit Prahy. Článek doplňují komentáře k nejzajímavějším druhům hub.

Arachnologové Milan Řezáč s Ondřejem Vaňkem otevírají zoologickou sekci sborníku článkem o místních pavoucích. Během průzkumu v r. 2023 zde odhalili 70 druhů, čímž se jejich počet na území obory rozšířil na 98 známých druhů včetně běžníka *Diaea livens*, nového druhu pro Prahu. Autoři rovněž vyzdvihují arachnologickou důležitost luk a mokřadů v údolí Litovického potoka na severozápadě obory – mokřad je chráněn jako evropsky významná lokalita soustavy Natura 2000.

Entomolog Kamil Holý během svého výzkumu žlabatek (Cynipidae) v letech 2023–25 zjistil 14 druhů tohoto blanokřídlého hmyzu vytvářejícího si hálky nejčastěji na dubech. Nejzajímavějším nálezem je bezesporu druh *Andricus infectorius*, který byl z ČR dosud známý pouze z Moravy. Zmiňuje však podprůměrnou početnost hálek v době výzkumu, což se bohužel nevyvíká trendu posledních let.

Průzkum motýlů prováděla trojice autorů pod vedením Petra Heřmana a během extenzivního průzkumu mezi lety 2017–25 zaznamenali 122 druhů. Za povšimnutí stojí pozorování můry šedavky rezavé (*Apamea epomidion*), autory považované za jediný recentní údaj z území Prahy.

Pavel Špryňar a Dušan Trávníček sestavili článek o životě prvního českého ento-

mologa Johanna Daniela Preysslera, který na konci 18. století bádá také v oboře Hvězda a popsal odtud mimo jiné nový druh vodomila *Cercyon ustulatus*. Celkem Preysslér v r. 1790 uvedl z obory Hvězda 12 druhů hmyzu.

V dalším příspěvku P. Špryňar a Erik Castano prozkoumali slunéčkovité brouky (Coccinellidae) z území Hvězdy. Během průzkumu v letech 2024–25 zaznamenali 22 druhů slunéčkovitých brouků, což představuje zhruba čtvrtinu fauny ČR.

Andrej Funk a Tomáš Holer ve svém příspěvku zmiňují v oboře výskyt 6 druhů obojživelníků, tří druhů původních plazů a nepůvodní želvy nádherné (*Trachemys scripta*). I s použitím náleзовých databází porovnávají přítomnost zaznamenaných druhů s jejich výskytem v přilehlém i širším okolí obory podél Litovického/Šáreckého potoka a tyto údaje dávají do kontextu batrachofauny a herpetofauny celé Prahy.

O ptácích obory Hvězda píše autor této upoutávky Michal Souček, který za využití náleзовých databází, vlastního pozorování, ale i sociálních sítí a dalších médií vyčíslil počet druhů vyskytujících se na území obory na 86. Ačkoli Hvězda již nedejří titul jediné pražské lokality, kde hnízdí strakapoud prostřední (*Dendrocoptes medius*) a králíček ohnivý (*Regulus ignicapilla*), jde o jednu z nejdůležitějších ornitologických lokalit v Praze. Autor pak dává do souvislosti počet záznamů v náleзовých databázích v jednotlivých letech s nástupem zájmu veřejnosti o ornitologii, např. i díky lockdownům v souvislosti se šířením nemoci covid-19.

Sborník uzavírají Pavel Hánek a Pavel Hánek junior příspěvkem o délkové kalibrační základně, přesněji o čtyřech projektovaných a vybudovaných kalibračních základnách na hlavní cestě od Břevnovské brány k letohrádku Hvězda. Tyto základny jsou dnes pozoruhodnou technickou památkou dokumentující vývoj stále přesnějších způsobů pro měření délky během celého 20. století.

Obora Hvězda v současnosti stojí před nelehkým úkolem, spočívajícím ve sklopení historického, přírodního, rekreačního i kulturního poslání. Zdá se, že se v ní přírodě stále daří, a to především díky citlivé správě území, kterou provádí příslušný orgán ochrany přírody, tedy Magistrát hlavního města Prahy.

Po vydání sborníku jsou připravovány osvětové přednášky o přírodě obory Hvězda pro veřejnost v Městské knihovně v Praze, pobočka Petřiny – 9. dubna 2026 o obojživelnících, plazech a ptácích, pak 23. dubna o broucích a motýlech a 21. května o historii a budoucnosti lesa.

Bohemia centralis 39, regionální sborník, Praha 2025. Neprodejný, lze objednat na adrese Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Samostatné oddělení práce s veřejností a knihovna, Kaplanova 1931, 148 00 Praha 11 – Chodov, nebo získat na adrese redakce: AOPK ČR, regionální pracoviště Střední Čechy, Podbabská 2582/30, 160 00 Praha 6.